

EESTI PÕHJAVEEKOMISJON

Koosoleku protokoll nr. 85

Aeg: 01.02.2008, kell 14.00–17.00

Koht: Marja 4d, Tallinn

Koosoleku juhataja: Madis Metsur

Protokollis: Andres Marandi

Põhjavee komisjon: Kalev Aun (KA), Aare Mark (AM), Leonid Savitski (LS), Madis Metsur (MM), Andres Marandi (AnM), Rebeka Hansen (RH), puudus Kalle Türk (KT).

Kutsutud: Muhu Vallavalitsus Tiit Peedu (TP), MTÜ Väikesaarte selts Vesiru Uno Aavik (UA), Muhu Vallavolikogu Mihkel Ling (ML), Tallinna Linnavalitsus Mariina Hiiob (MH), Tartu Ülikool Argo Jõelet (AJ), Muhu Vallavalitsus Aado Keskspaik (AK), Kalle Alasi Balrock OÜ (KaA)

Päevakord

1. Muhu Koguva paekarjääri avamisega seonduvad probleemid ja täiendavate hüdrogeoloogiliste uurimistööde vajadus Muhu saarel (Muhu valla taotlus seda arutada).
2. Maasoojuse kasutamine (ettekannet TÕ vastava uurimistöö tegijalt ja arutelu õigusliku regulatsiooni osas).

1. Muhu Koguva paekarjääri avamisega seonduvad probleemid ja täiendavate hüdrogeoloogiliste uurimistööde vajadus Muhu saarel.

Valla arendusnõunik Aado Keskspaik teeb sissejuhatuse probleemi. Arutelu tekkis, kuna tahetakse uuesti kasutusele võtta Koguva paekarjääri Muhumaal. OÜ Steiger koostas KMH karjääri mõjust ümbritsevale. Kohalike elanike arvates on KMH põhjaveeosa mittepiisav. Hetkel on KMH protsess pooleli. Vald ootab, millise hinnangu annab KMH-le Saaremaa keskkonnateenistus ning kas see toetab või ei kaevandamistegevust. Pärast KKT otsust on Valla volikogu otsustada, kas lubada kaevandamist või ei. Paralleelselt toimub samal ajal üldplaneeringu koostamine, mille arutelu raames on esitatud ettepanek teha Muhumaale Koguva karjääri hõlmav veekaitseala. Muhu elanike poolt on esitatud kahtlus, et olemasolevad hüdrogeoloogilised uuringud ei ole piisavad otsuste tegemiseks. Vallavalitsus soovib saada põhjaveekomisjonilt kinnitust, kas Muhumaal on vaja veel teha lisauuringuid põhjaveele.

AM: Ka vald ei usu AS Mavesi hinnangut antud küsimuses?

AK: Vald usub, aga kohalikud elanikud ei usu.

UA: AS Mavesi eksperthinnang on koostatud hiljuti, kuid 1995. a EGK aruanne soovitab Muhumaal põhjavett kaitsta. Kohalikel elanikel on kartus, et põhjavesi rikutakse kaevandustegevuse tagajärjel. Omal ajal rikuti põhjavee kvaliteet lõhkamistöõde mõjul – kaevudesse ilmus sogane vesi. Samuti ei ole hetkel teada kaevandatava ainese täpset hulka, kuna maha jäetud kaevandus on mõõdistamata ning pole teda kui palju varasemalt tegelikult välja kaevandati. On kartus, et lõhkamistöõd rikuvad kaevandatava kihi all oleva

veepideme. Kohalikud elanikud on veendunud, et senise kaevandustegevuse käigus on põhjavee kvaliteeti rikutud ning põhjavee tase on kaevudes alanenud.

MM: Et minna edasi konkreetselt, siis jätkame konkreetsete punktide, mida meile saatis Muhu vallavalitsus, aruteluga. Seega arutame küsimust nr 1:

1. Kas põhjaveeteema käsitus OÜ Inseneribüroo Steiger KMH aruandes vastab professionaalsetele standarditele ja heale tavale?

UA: Põhjaveet ei ole uuritud on ainult väidetud, et kaevandamisel ei ole olulist mõju asulate põhjaveele.

MM: vastavalt maavarade uurimise määrusele vastab Steigeri käsitus miinimumnõuetele. Kuna väidetavalt kaevandatakse ülalpool põhjavee püsivat taset, siis pole vaja teha lisauuringuid.

LS: Teedevalitsus peab enne kaevandamist tegema seire, siis saab rääkida kas kaevandamisel on mõju või ei.

UA ei ole rahul, et PVK ei kuuluta Steigeri aruannet puudulikuks.

MM: Ei ole võimalik tõestada, et kaevandamine mõjutaks asulate kaevusid.

UA: Miks on siis vaja teha KMH-d kui pole üldse mõju?

MM: Steigeril on soovitatav täiendada hüdrogeoloogia osa ja nad on seda ka lubanud.

AnM: Steiger peab antud ala hüdrogeoloogilise situatsiooni lahti kirjutama kasutades olemasolevaid uuringuandmeid ning järgides klassikalist hüdrogeoloogiliste uuringute vormistamist.

PVK seisukoht 1 küsimuse osas:

Steiger OÜ peaks olemasolevate uuringute põhjal koostama kohalikele elanikele arusaadava ülevaate karjääri ja selle ümbruse hüdrogeoloogilise ehitusest ning põhjendama oma hinnangut, kasutades olemasolevaid uuringuandmeid ning järgides klassikalist hüdrogeoloogiliste uuringute vormistamist.

MM: liigume edasi 2. küsimuse juurde:

2. Kas olemasolev hüdrogeoloogiline teadmine ja andmestik (eriti Eesti Geoloogiakeskuse aruande „P. Vingisaar, M.Rändur. Geoloogilise andmestiku ümberhinnangust kaasaja tootmise vajadustest ja maaomandist lähtudes. Muhu vald.1995) toetavad väiteid, et ümberkaudsete küilade (Koguva, Rootsivere, Igaküla) kaevuvee tase ja kvaliteet võivad oluliselt sõltuda Koguva karjääris toimuvast dolokivi kaevandamisest?

Kui tõsiselt suhtuda nimetatud töös esitatud ökoloogilis-majanduslikku kaarti, mille järgi Koguva kõrgendikul on lähtuvalt kaitsmatusest on sobiv vaid käsitööstuslik maavarade kaevandamine?

MM: selge on see, et aluspõhja kõrgendikud on kaitsmata põhjaveega ala.

UA: kohalikud elanikud on mures, et põhjavee kvaliteet rikutakse kaevandustegevusega.

MM: Me ei saa võtta välja ühte lauset aruandest ning laiendada seda suvaliselt. Sellisel juhul jääks enamuse vajalikke tegevusi tegemata (kogu Eestis).

AM: Iga uuring on tehtud kindla eesmärgiga ning ei saa võtta ühe uuringu tulemusi konteksti vabalt välja ja neid kasutada teistel eesmärkidel.

MM: Ükski Eesti hüdrogeoloog ei suuda tõestada, et Koguva karjäär mõjutaks asulate põhjavee kvaliteeti. 1995. a uuring on tehtud omal ajal ja omas vaimus, uurijad ei ole endale aru andnud, mis nende järelduste järgimise mõju võiks olla.

UA: Kas teie arvates on see üks arvamus, mida ei peaks uskuma ning nüüd on teil uus arvamus?

TP: PVK on sõltumatu spetsialistide kogu, neid me võime uskuda.

PVK seisukoht 2 küsimuse osas:

1995. aasta uuringu kohta – tegemist on geoloogiliste kaartide seletuskirjaga. Materjal on kokku pandud varasema materjali põhjal. Aruande autorite väited ei tohiks olla otsustava tähtsusega.

MM: Asume 3 küsimuse juurde:

3. Kas on alust eeldada, et täiendavad põhjaveeuuringud annaksid kvalitatiivselt uuel tasemel järeldusi Koguva karjääri võimaliku mõju kohta?

MM: 1. küsimuse juures sai see asi läbi arutatud ning tehtud soovitus, et Steiger peaks aruande hüdrogeoloogilist osa täiendama arusaadavuse huvides. Täiendavad uuringud antud juhul kvalitatiivselt uusi järeldusi kaasa ei too.

PVK seisukoht 3. küsimusele – Kvalitatiivselt uusi järeldusi pole ette näha.

MM: 4. küsimus:

4. Kas Muhu joogiveevarude koguse ja kvaliteedi hoidmiseks on põhjendatud veekaitsealade loomine?

MM: veekaitseala rajamine tähendab kaevandamisest loobumist.

UA: Ülal on põhjavesi reostunud, allpool tuleb fluoor põhjavette, kust siis saab küla oma joogivee. Veele tuleb peale pidevalt „õlikiht”. Tuleb uurida, kust tuleb õlikiht põhjavette.

MM: „Õlikiht” on tõenäoliselt rauaühendid. Saab kindlaks teha lihtsalt – puudutage „õlikihti” oksaga ning kui kiht laguneb kildudeks on tegemist looduslike rauaühenditega, kui jääb terveks, siis on õli.

ML: Kui kaevandatakse alla poole veepidet, kas on siis võimalik taastada veepide?

MM: Kaevandatava kihi all on tegemist suhteliselt vettpidava kivimi kihiga. Sellises olukorras pole lihtne eristada pinnavett karjääri põhjas ja põhjavett. Peamine on hoida kaevandatud ala puhas reostusest.

UA: Suvel on põhjaveetase 2-3 m sügavusel, hetkel on põhjavesi 5 m sügavusel. Ka see on kaevandamisest?

MM: Kaevude veeolud sõltuvad kohapealsetest filtratsiooniomadustest, kaevanduse mõju ei ulatu kaugele.

UA: Vaja on korrastada vana kaevandusala.

MM: PVK on sellega nõus.

KA: Vana kaevandusala tuleb kindlasti korrastada. Omanikuta kaevandusaladele on võimalik taotleda rahastust KIK-st.

UA: Olemasolevas KMH-s võiks olla soovitus, et enne kaevandamist tuleb teha vana kaevandusala kaardistus.

AM: Kaevandajal on soovitav teha enne kaevandamise algust olemasoleva seisundi uuring, et hiljem saaks tõestada, mis oli enne kaevandamist ning mida on põhjustanud kaevandustegevus.

PVK seisukoht 4. Küsimuse kohta: veekaitsealade loomine Muhu saarel põhjendatud ei ole. Põhjavee kvaliteedi säilitamiseks piisab keskkonnanõuetest kinnipidamisest ning kaevandatud alade korrastamisest.

2. päevakorrapunkt:

2. Maasoojuse kasutamine (ettekanne TÜ vastava uurimistöö tegijalt ja arutelu õigusliku regulatsiooni osas).

A. Jõelet annab ülevate oma uuringust soojuspuuraukude mõjust keskkonnale. Eestis on Soojuspumbaliidu andmetel paigaldatud ~12000 soojuspumpa. Nendest ~3000 on maasoojuspumbad, millest omakorda ~30 on vertikaalse kontuuriga soojuspumbad. Suletud kontuuriga veekaevudesse rajatud soojusvahetid on reeglina 100-150 m sügavused.

A. Jõelete töös on toodud konkreetset ettepanekud seadusandluse täiustamiseks.

Soovitus on kindlasti seadusandlusesse sisse viia terminid puurauk, puurkaev, salvkaev, sest hetkel neid ei ole ja see tekitab segadust.

MM: kas avatud süsteemiga soojuspumbad on efektiivsemad?

AJ: Jah, nende COP on kas 3 või 4 ning üldiselt on see teistega võrreldes ühe võrra suurem.

MM: kas madalad avatud süsteemid katavad ära eramaja küttevõime?

AJ: Jah, Türi on üksteisest ~20 m kaugusel ~10 m sügavused kaevud, mis töötavad juba 12 a. Kõetav pind on seal ~500 m².

Avatus süsteemide puhul on oluline see, et tuleb täpsemalt reguleerida, kuidas sulgeda puurkaevude pealseid, sest need on tehtud siiani erinevalt ning kohati on puurkaevu suudmes allpool maapinda ning raskesti leitavad.

MM: Tiheasustuselal vist ikka ei saa lubada soojuspuurauke, sest liiga palju kommunikatsioone, mis võivad mõjutatud saada.

AJ: ei ole nõus, sest puuraugu mõju on ikkagi mõõdetav kümnete sentimeetritega, mitte meetritega.

MM: Ei saa ju panna süsteeme veehaarde ligidusse, sest pärast on äkki etüleenglükool veehaarde vees.

AJ: Veehaarde juurde ei saa, sest kaitseala, aga põhimõtteliselt laguneb etleenglükool kiirelt ning tegemist on väikeste hulkadega.

RH: Kas peaksime lubama avatud või suletud süsteeme – uues veeseaduses ühes variandis on avatud süsteemide keelustamine.

AJ: Peame lubama mõlemat.

MM: Kas keskkonnakaitseliselt on tagatud, et välja võetav vesi läheb tagasi.

AJ: See vesi tuleb kuhugi panna ning veehulgad on ikkagi suured.

MM: Sellisel juhul ettepanek lubada eeldusel, et kõik süsteemid ehitatakse korralikult.

RH: Kas avatud süsteemi puhul peaks veekasutusluba väljastama?

AJ: Ei ole tarvidust, sest sa ei kasuta vett – sa paned selle ju tagasi. Kui arvestada vee temperatuuri muutust, siis peaks iga veehaare sama paragraafi alla käima, sest igasugune vee vertikaalne liigutamine muudab ka temperatuuri.

MH: Äkki peaks lihtsalt andma nõusoleku vastavate nõuetega.

AM: See on ikkagi rajatis, kuidas ehitusseadus seda reguleerib?

AJ: Suuremal osal Euroopast antakse lihtsalt tagantjärele teada, et tegin, mitte vastupidi.

KA: Soojuspuurauk ei ole vee erikasutus. See on rajatis, mis tuleb vastavalt sellel teha ning sel on omad nõuded.

MH: Aga meil ei ole regulatsiooni, mille järgi käituda.

MM: Hetkel kehtib nagu puurkaev.

RH: Kas suletud süsteem on nagu tamponeeritud puurkaev?

AJ: Kui on tamponeeritud puurkaev, siis ei peaks kehtestama hooldusala, nagu ei ole hooldusala ka tamponeeritud puurkaevul. Avatud süsteemil peaks kindlasti säilima hooldusala.

AJ: Soojuspuurauke ei tohiks ikkagi lubada suvaliselt. Peaks olema kooskõlastus, et oleks info, kuhu rajatakse. Samuti peaks olema ülempiir, alates millest peaks tegema KMH-d.

MH: Tegemist ei ole siis erikasutusega. KKT tuleb välja töötada vorm, milliseid nõudeid esitada nõusoleku väljastamisel.

Otsus 2. päevakorrapunkti kohta:

Põhimõtteliselt võiks lubada maasoojuse kasutamisel kõiki 3 varianti (avatud süsteemid, suletud kontuuriga puurkaev, suletud kontuuriga tamponeeritud puurauk), kuid jälgima peab rajamise tingimusi ning vajalik on vastav õiguslik regulatsioon.

Rebeka Hansen paneb kokku algdokumendi rajamise tingimuste kohta, mis saab aluseks KKT käitumisele, ning seejärel PVK täiendab seda e-kirjade vahendusel.

3. Muud küsimused

RH: on veel kaks küsimust, mis puudutavad Veeseaduse muudatust ning Linnade liidu ettepanekuid:

1. Sanitaarkaitseala vähendamise tingimustes peaks lisatama kaitstuse kriteerium ning
2. Põhjavee kaitsuse kõik klassid peaks saama seadusandluses kajastatud.

Otsus: Rebeka saadab küsimused kirjalikult komisjoni liikmetele kes saadavad e-kirjaga oma arvamuse.